

Kursê Kirdkî Temam Bîy

Komela Ziwan Huner û Kulturî ZIWAN-KOM ke par peynîya aşma tebaxe de Dîyarbekir de ronîyabî, çerçewaya xebata xo de hetanî ewro di dewreyî kursê kirdkî (zazakî) organîze kerdîy.

Dewreyo diyin yê kursê kirdkî banê komele de, serê aşma gulane ya 2011î ra nat bi di grûban dewam

kerd. Grûba yewine kirdî, grûba diyine zî kurmancî bîy.

Kursê dewreya diyine de grûba kirdan ra çend kesan dest bi nûstîşê kirdkî kerd û nuştîyê înan rojnameyê ma Newepelî de weşanîyay. Yanî komela ZIWAN-KOMî xo rê bi îmkananê xo hem rojnameyê Newepelî weşana hem zî nuştîxê xo xuliqnay.

4

NEWPEL

rojnameyo kulturî yo 15 roje

01-15 temmuze 2011

Hûmare: 8

newepel@hotmail.com

Vaya / Fîyat: 1 TL

Platformê Xebatanê Kurdî Dîyarbekir de Kom bî

Kombîyayîşê yewbînansî-nasnayîşî yê platformê xebatanê kurdî rojanê 25-26 hezîrane de Dîyarbekir de virazîya.

Qasê se akademesîyenê ciwanî û wendekarê lîsansî û yê lîsansê berzî ke kurdan ser o xebata akademîke kenê, seba ke yewbînansî bişinasnê û tecrubeyanê xo yewbînansî reyde pare bikerê, Dîyarbekir de kom bîy.

3

C. Zerduşt Pîranij:
"No Çîyêdo Zaf Muhîm û Qîymetin o"

"Ez verê verkan vaja ki ez seba anasar komele (Komela Ziwan Huner û Kulturî) û rojname zaf keyfweş bîya. Hêşde mi zî gore ma kirdî/zayayî seba anasar çîyan zaf erey kewtîbî. Labelê hewawo ki vonê, kê koradê zerafî ra tadîyê, kar o."

5

Şêx Seîd û Şehîdê Serewedartişê 1925î Yad Bîy

Şehîdê serewedartişê kurdan yê serra 1925î, Şêx Seîd û 46 embazê xo Dîyarbekir de sergêra 86. ya dardekerdişê înan de hetê di grûban ra cîya-cîya ameyî yad kerdene.

Aktivîteya verêne hetê beledîya Dîyarbekirî ra salona konferansî ya Sumerpark de organîze bîye. Parlementeran ra Leyla Zana, Altan Tan, Adil Kurt, Nazmî Gür, Nursel Aydoğan, Hesîb Kaplan, serekê beledîya bajarê girdî yê Dîyarbekirî Osman Baydemir û merdimê şehîdanê serra 1925î beşdar bîy.

Grûba yew, DTK, BDP, HAK-PAR, KADEP, NÛBIHAR, Grûbê Dîyalogî yê

Dicle-Feratî, TEV-KURD, TDSK, MAZ-LUM-DER, TÎHV, Weqfa Şêx Abdurrahmanê Axtepeyî, DÎAY-DER, MEYA-DER û aîleyê şehîdan amebîy têhet, Berê Koyî de merasîmê yadkerdişî organîze kerd.

Grûba diyine ke Şêx Seîd û embazê ey yad kerdîy, Mustazaf-Der bî. Terefdarê Mustazaf-Derî meydanê Batikentî de bi qebralixêko vêşî şehîdê serra 1925î yad kerdîy.

3

Sanikê Nêrgîze

Îsmail GUVEN

Goreyî mîtolojiyê yunan dinya de gelek Homayî estbî. Nê Homayî biyayeyanî tebiyetî ra, kontrolî ganî û merdeyan ra û kerdinanî înan ra berpirs-yar bî.

5

Meraq

Bedriye TOPAÇ

To miyanê hende çekuyan de bêvengîya mi diye? Bêvengîya mi bêvengîya kutîka kuçan a. Ez dekweta miyanê mezgê to û mi to rê cuye kerd tenge?

6

Tercîhê Dêrsimijan

Serdar BEDIRXAN

Vera kirmancan ma çi xeta kerdo ke nika xo ma ra dûrî tepişeni û ma ay xetanê xo tekrar nêkerî ke hîna vêşî ma yewbînansî ra nêaqitîyî.

7

Edîtorî ra

Roşan LEZGÎN

Gama ke merdim ewnêno tarîxê ma kurdan ra, çeku yan zî termo ke tewr zêde ameyo vatene, "yewbî-yayîş (yekîtî)" o.

2

EDÎTORÎ RA

Roşan LEZGÎN

Gama ke merdim ewnêno tarîxê ma kurdan ra, çeku yan zî termo ke tewr zêde ameyo vatenê, "yewbîyayîş (yekîti)" o. Zafê şîran û hikayanê edebîne ma de, vatiş û şîretanê rîsipî û siyasetkarane ma de termê "yewbîyayîş"î zaf ameyo şuxulnayene.

La mi gore "yewbîyayîş" komelî rê, miletêk rê zaf zî baş nîyo û mumkin zî nîyo! Yewbîyayîş yan zî yekîti, anca dezgeyanê leşkerî, teşkilatanê asayîşî rê munasib o. Mi gore miletî rê "pîyabîyayîş" hîna tebî û rast o, hîna baş o.

Termê "yewbîyayîş" û "pîyabîyayîş" cêra cîya yê. Yewbîyayîş demokratîk nîyo, veng û renganê cîya-cîyayan, meyl û xususiyetanê tewir bi tewiran yê cematî miyan ra darenê we, cematî dekeno qalibêko teng. Hetta ke yewbîyayîş de zordarî esta. Labelê pîyabîyayîş demokratîk o. Pîyabîyayîş de her kes veng, reng, xususiyet û meylê xo paweno. Bi razîyê zerrîya xo

beşdarê mucadeleyî beno. Eke nêbo zî, hewna xo rê xususiyetanê xo muhafa ke no.

Pîyabîyayîş her çî ser o nêbeno helbet, ganî çîyanê muşterekan ser o bibo. Çîyê muşterekî ke heme hetan, heme grûb û kesan eleqedar kenê, faydeyê heme hetanê ke pîya benê tede esto.

Ez vana, ma kurdî ganî rojêk aver miletê xo tarîf bikin. Çunkî mi hetanî ewro nêdîyo ke netewa kurdan tam tarîf bîya. Mesela, behsê lehçeyan beno la kes nêvano heq û huqûqê nê lehçeyan çî yo. Yanî ganî ma tarîf bikin ke kurdî çî yê? Cemat, komel û grûbê kurdan çî ra yenê pê? Welatê kurdan çî ra hetanî çî yo? Menfiet yan zî berjewendîyê netewî yê madî û manewî yê kurdan çî yê? Eke kurdî sey milet aver şîrê, faydeyê grûbanê kurdan hetta ke faydeyê her ferdêkê kurdî tede çî yo?

Badê ke ma bi hawayêko maqul tarîfê miletî kerd, heq û huqûqê her grûbe tesbît kerd, a game ma bingehê pîyabîyayîşî tesbît kenê. Pîyabîyayîş edaletî ser o beno. Pîyabîyayîşê elementanê miletêk taktîkî nîyo, stratejîk o; muwaqet nîyo, daîmî yo. O semed ra ganî ma polîtîkaya xo ya netewî zî zelal bikin.

Eke polîtîkaya ma ya netewî zelal bibo, a game bellî beno ke kam tena xizmetê grûba xo yan yê heme kurdan keno. Bi no qayde pîyabîyayîşê ma kurdan zî bi hawayêko pêt û timî beno.

Mesela, her kes vano çarîne ra yewê nufûsê kurdanê Bakurî kird (zaza) ê. Labelê gama ke merdim ewnêno kanalanê televîzyonanê kurdan ra neke çarîne ra yew, se ra yew zî vengê kurdan (zazayan) tede nêno dîyene. Meydan de yo ke yew problemo cidî esto.

Hetanî ewro vengê ma kurdan (kirmancan, zazayan, dimilîyan) sey grûbêka komelkî zêde nêvêjîyayo. Ma xususen seba grûba xo kesî ra çîyêk teleb nêkerdo, ma bi xo zî zêde xo rê nêxebitîyayê. La no nêno a mana ke do tim wina bo. Ma seba heqê miletê xo, seba neteweya kurdan mucadele kenê la miyanê miletê kurdî de zî ma mucadeleyê heqê xo yê grûbî zî kenê. No heqêko meşrû yo. Dezge yan sazgeyê ke goş nêdê heq û huqûqê ma, ma zî goş nêdanê înan. La verê verkan ganî ma bi xo rê bibîn ke ma bieşkin çîyêk biwazin.

Ma hêvîdar ê ke heme reng û vengê netewa kurdan her tim rîayetê heq û huqûqê yewbînan bikê û pîya têwbigêrê.

Ferhengek

anasar: böylesi
awankerdiş (n): inşa etme
bajarvaniye (m): şehircilik
bêj (tewir): tür
berjewendî (n): menfaat
beşdar, -e: katılımcı
beşdariye (m): katılım
bîyayene (m): olay, oluşum
cigêrayîş (n): araştırma
çimvêsan, -e: ağgözlü
dewlemendîye (m): zenginlik
dezgeh (n): kurum
dis (hawa): çeşit
diştari (n): nezle
doman, -e: çocuk
duşt (n): karşı
game (m): 1) adım 2) an
girs, -e: büyük
hûmare (m): sayı
jîn (înan): onlar
kampole (m): asa
kerm (n): kurt
ko (n): dağ
kombîyayîş (n): toplantı
meşke (m): yayık
namzed, -e: aday
netewe (m): ulus
pare (bare) (m): pay
perîkêna (m): peri kızı
pêroyî: genel
pêşkariye (m): bulaşmak
pêşkêş (n): sunu
pîya: beraber
pîyabîyayîş (n): beraber olma
qisawete (m): üzüntü
rastkerdiş (n): düzeltme
rexne (n): eleştiri
rojawanij, -e: Batılı
roşinvîr, -e: aydın
semed (n): neden
sewbîna: başka
şewdir (n): sabah
term (n): terim; kavram
tewr: en
vişîyaya (m): kopmuş olan
weçinayîş (n): seçim
xususiyet (n): özellik
yewbînanşinasnayîş (n): tanışma
yewbîyayîş (n): bir olma

DERSA ZIWANÎ - 8 (Karî - II)

Amadekar:
Roşan Lezgîn

Na derse de zî ma bala xo danê karan ser.

a) Karo înransîtîf (bi tirkî: geçişsiz)

Karo ke subje keno eke nêvîyaro çîyêna ser, înransîtîf (bi tirkî: geçişsiz) o. Nimûneyî: "O tim huyeno." "A zî huyena." "Ti ameyî." "Şima yenê." "Ê ameyê."

Seke aseno karo înransîtîf de nêrî, makî û zafhûmarîya karî rasterast subje ra eleqedar o.

b) Karo transîtîf (bi tirkî: geçişli)

Karo ke subje keno, eke şexsêk yan çîyêna ser o tesîr bikero yan zî bivîyaro çîyêna ser, transîtîf (bi tirkî: geçişli) o. Karo transîtîf de cewabê persanê "çi, senî, kamî" esto. Nimûneyî: "Mi sayî werdî." "Aye kincî deştî." "Ey cixara şimite." "Şima derse ezber kerde." "Înan nan werd."

c) "Karo Nêmcet" (Kopula)

Kirdkî de yew kar (fîil) esto ke tamam nîyo, "karo nêmcet" o, tena demeyê nikayinî de ancî-

yêno. Tirkî de nê karî ra vanê "ek fiil", îngilîzkî de zî "copula" (kopula) vajîyeno. Kirdkî de no kar zemîran, sifetan û nameyan ra cîya nusîyeno. Nimûne:

"A kam a, o kam o, ê bînî kam ê? A Zelal a, o Welat o, ê zî wendekar ê."

Karo nêmcet yê halê negatîfî zî bi preverbê negatîfîye "nê"yî virazîyêno la kirdkî de gama ke vengê "ê" keweno vernîya vengê "y" vurîyeno beno "î". Nimûneyî:

"A qeleme nîya, o defter nîyo, ê zî kitabî nîyê."

Karo nêmcet de, îzafeyê makî û zafhûmarîye yê nameyî keweno, vîndî beno. Ma vajîn ke "gule" makî ya. Gama ke ma karo nêmcet de "gule" bişuxulnin, ma nêvanê "A gule ya." Ma vanê "A gul a." Hewna, "zimbêlî" zî zafhûmar ê. Ma nêvanê "Ê zimbêlî yê." Ma vanê "Ê zimbêlî ê." Labelê negatîfîya karê nêmcetî de îzafeyê makî û zafhûmarîye pîya xo pawenê, vîndî nêbenê. Nimûneyî: "A gule nîya." "Ê zimbêlî nîyê."

Nuştişê karê nêmcetî de xususiyetêko muhîm zî no yo. Cumleyanê dergan de ge-ge nuştişê karê nêmcetî (kopula) de, hetê nêrî û makî ra şaşîye

virazîyena. Rasta ey, kar aîdê kamcîn nameyî bo ganî cinsiyetê ey bigêro. Ma vajin ke "Licê welatê kurdan o." Tîya de kopula, yanî karo nêmcet aîdê çekuya "welat"î yo. Ê seba ke "welat" nêrî yo, coka kopula zî nêrî bena. Ma nimûneyêna bidin: "Dêrsim herra kurdan a." Seke aseno, kopula aîdê "herr" a, neke aîdê Dêrsimî.

ç) Karo Nêmcet: "Bî-yene/Bîyayîş"

Karo nêmcet sey "bîyene/bîyayîş"î zî estê. Nimûneyî:

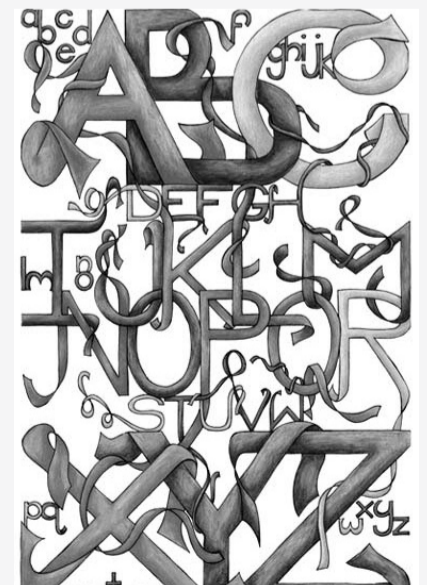
"O kam bî? O Hesen bî. Wa bo, wa sey to bo."

"A çi bî, o çi bî, ê bînî çi bîy? A qeleme bî, o defter bî, ê zî wendekarî bîy."

d) Nusîyayîşê Çekuya "Çin"î û Karo Nêmcet

Çekuya "çin" û karê "estene" eynî nîyê. "Estene" xoser kar o. Seba ke çekuya "çin" (bi tirkî: yok) eynî sey çekuya "senîn" xoser kar (fiil) nîya coka karo nêmcet (kopula) na çekuya ra cîya nusîyeno. Nimûneyî:

"Nanê ma çin o, awa ma çin a, pereyê ma çin ê."

Kombîyayîşê Platformê Xebatanê Kurdî Dîyarbekir de Virazîya

Kombîyayîşê yewbînan-şinansnayîşî yê platformê xebatanê kurdî rojanê 25-26 hezîrane de Dîyarbekir de virazîya.

Qasê se akademesîyanê ciwanî û wendekarê lîsansî û yê lîsansê berzî ke kurdan ser o xebata akademîke kenê, seba ke yewbînan bişinasnê û tecrubeyanê xo yewbînan reyde pare bikerê, rojanê 25-26 hezîrane de Dîyarbekir de kom bîy.

Kombîyayîş hetê kovara "Toplum ve Kuram" ra ame organîze kerdene. Zafê beşdaran kurdî bîy la çend tirkî û ewropijê ke kurdan ser o xebitênê zî beşdar bîy.

Beşdaranê kombîyayîşî di rojî

babetê sey "xebatanê kurdî de teorî, metodolojî û etik", "koçkerdişo mecburî, bajarvanî û feqîrî", "Awankardişê waranê zanayîşî yê alternatîfî", "Şarê Kurdistanî û kulturê înan" "Kurdistan de serrê 1990an", "Xebatê cinîyan", "Hereketê kurdan", "Xebatê ziwani", "Xebatê tarîxî", "Xebatê hunerî" "Kurdistan de dîn û komelî dînî"

munaqêşe kerdî. Ziwani munaqêşeyanê kombîyayîşî zafane tirkî bi la çend kesan bi kurmanckî zî qisey kerd.

Kombîyayîş de hem teblîxî ameyêne pêşkêş kerdene û hem zî badê teblîxan munaqêşeyî ameyêne kerdene. Bi no qayde hem beşdaran fikrê xo yewbînan reyde pare kerdêne hem zî fikrê neweyî pêşniyaz kerdêne.

MEŞKE

Hûmara hewtine rîpelê hîrêyinê rojnameyê *Newepelî* de yew nuşteyê Mehmed Seyîdalioğlu weşanîyayo ke tede vano, "daro ke mordemî tepişto, nameyê ê darî 'çêrî' (kêrî) yo. Nê darî di heb ê. Her di çêrîyan mîyan de kî yew daro derg esto. Nameyê ê darî kî 'lolêb' o."

Ez vana çîyo ke Mehmed Seyîdalioğlu vano, şaş o. Çimkî her di darê ke lingê vernî û lingê peynî yê meşke pira girê dîyenê û merdim bi înan meşke şaneno, ci ra vanê "lewleb". Heta, seba ke cot ê, nameyê înan zafhûmar vajîyeno, vanê "lewlebî".

Na rey, o daro derg ke mîyanê her di lewleban de yo, ey ra zî vanê "kêru". Bi ardimê kêruyî meşke mîyanê her di lewleban de rast vindena.

Elîyo Selxwan

Şêx Seîd û Şehîdê Serewedartişê 1925î Yad Bîy

Şehîdê serewedartişê kurdan yê serra 1925î, Şêx Seîd û 46 embazê xo Dîyarbekir de sergêra 86. ya dardekerdişê înan de hetê di grûban ra cîya-cîya ameyî yad kerdene.

Aktîvîteya verêne hetê beledîya Dîyarbekirî ra salona konferansî ya Sumerpark de organîze bîye. Parlementeran ra Leyla Zana, Altan Tan, Adil Kurt, Nazmî Gür, Nursel Aydoğan, Hesîb Kaplan, serekê beledîya bajarê girdî yê Dîyarbekirî Osman Baydemir û merdimê şehîdanê serra 1925î beşdar bîy. Kombîyayîş de Osman Baydemir û Altan Tanî qisey kerd. Osman Baydemirî va: "Bîy 86 serrî ke cayê mezêlê şehîdanê ma nimite yo. Na dewlete hurmet nîşanê merdeyan nêdana, nîşanê ganeyan qet nêdana."

Emsêr zî hewna sey serranê verênan şehîdê serra 1925î hetê di grûban ra cîya-cîya ameyî yad kerdene. Grûba yew, DTK, BDP, HAK-PAR, KADEP, NUBIHAR, Grûbê Dîyalogî yê Dicle-Feratî,

TEV-KURD, TDŞK, MAZLUM-DER, TÎHV, Weqfa Şêx Abdurrahmanê Axtepeyî, DÎAY-DER, MEYA-DER û aileyê şehîdan amebîy têhet, Berê Koyî de merasîmê yadkerdişî organîze kerd.

Verî polîsan dorê meydanê Berê Koyî girewt û musade nêkerd ke şar meydan de kom bibo. Dima şar kîştê bedenî de binê daran de kom bi. Mela Mehmed Hadî bi wendişê sûreyanê Quranî merasîm akêrd. Ey dima keyê Şêx Seîdînan ra Bedrî Firatî qisey kerd. Bedrî Firatî va: "Wa dagîrkerî bizanê ke mileto kurd bi îdamkerdişan apey nêşino. Tornê Şêx Mehmûd, Şêx Ubeydula, Şêx Seîd, Şêx Evidisulam, Xalit Beg, Seyîd Riza û Qazî Muhemedî mîrasê bawkanê xo taqîb kenê."

Dima parlementerî Dîyarbekirî

Altan Tanî qisey kerd. Altan Tanî va: "Şêx Seîd binê sêdare de va, 'Ez poşman nîya, çimkî ez seba miletê xo bena qurban. Yew waştîşê mi esto, wa tornê ma vera dişmenî de ma mehçûb nêkerê bes o.' Mîyanê

miletan de problem çin o, miletî bira yê. La tayfeya îttîhadîyan û tayfeya kemalîstan gonî rijna, biratî qedêna. Hîna zî belge û zebtê mehkemekerdişê Şêx Seîdî û embazanê ey eşkera nêkerdê. Hakimê a mehkema zî hakim nêbî. Seba ke tirkî nêzanayo, însanê ma îdam kerdê."

Badê qiseykerdişan şar sloganê "Şehîd Namirin" qîra û vila bi.

Grûba diyine ke Şêx Seîd û embazê ey yad kerdîy, Mustazaf-Der bî. Terefdarê Mustazaf-Derî meydanê Batikentî de bi qelebalixêko vêşî şehîdê serra 1925î yad kerdîy. Na grûbe ra Av. Necatî Özdemirî bi kurmanckî xîtab kerd û va: "Quran de vano meylê zaliman mekerê. Ma zî nê meydanî de vanê, ma meylê zaliman nêkenê."

Dima beyanatê çapemenîye bi tirkî ame wendene. Beyanat de seke kurd û zazayî cîya bê, wina ame vatiş: "No mucadele de tirk, kurd, zaza, laz çerkez û ereb seba Homayî, seba pêxam-

berî, seba Quran û îslamî ameyî têhet."

Beyanatê grûba Mustazaf-Derî de, ame vatiş ke hîrê şertê helalkerdişî estê. Beyanat de va: "Eke dewlete samîmî ya, wa hurmet nîşanê nasname û bawerîya şarî bido, seba biratî wa îslamîyet sey referansî bêro girewtîş. Arşivê dewlete wa bêre eşkera kerdene. Wa dewlete sucanê xo qebl bikeroy, mexduran ra ozrê xo biwazo. Wa mezêlê Şêx Seîd û Seîdê Nursî û heme mezelanê nimiteyan eşkera bikeroy û îtibarê heme mexduran îade bikeroy."

Badê ke wendişê beyanatî qedêya, şar vila bi.

Ziwan-Kom de Kursê Kirdkî Temam Bîy

Komela Ziwan Huner û Kulturî ZIWAN-KOM ke par peynîya aşma tebaxe de Dîyarbekir de ronîyabî, çerçewaya xebata xo de hetanî ewro di dewreyî kursê kirdkî (zazakî) organîze kerdîy.

Dewreyo verên yê kursan Odaya Tebîban a

Dîyarbekirî de aşmanê zimistanî de dîya. Bi hawayêko întîzamin nêbo zî qasê 20 kesî beşdarê nê kursî bîy. No kurs di aşman ra vêşêr devam kerd û hetanî peynîya kursî 5-6 kesan dest bi nuştîşê kirdkî kerd.

Dewreyo diyin yê kursê kirdkî banê komele de, serê aşma gulane ya 2011î ra nat bi di grûban devam kerd. Grûba yewine kirdî, grûba diyine zî kurmançî bîy. Her hewte roja sêşeme saete 18.00-19.30 de kursê grûba kirdan, roja îne zî saete 18.00-19.30 de kursê grûba kurmançan devam kerd.

Grûba kirdan rê bi kirdkî, grûba kurmançan rê zî bi kurmanckî dera gramerê kirdkî ameye dayene. Grûba kurmançan hem tay bî hem zî heme

kursîyeran tam bi hawayêko întîzamin beşdarê derse nêbîy la grûba kurmançan ke teqrîben da-pançês kesî bîy, zafê înan bi hawayêko întîzamin hetanî peynî derse taqîb kerde.

Kursê dewreyê diyin de grûba kirdan ra çend kesan dest bi nuştîşê kirdkî kerd û nuştîşê înan rojnameyê ma Newepelî de weşaniyay. Yanî komela ZIWAN-KOMî xo rê bi îmkananê xo hem rojnameyê Newepelî weşana hem zî nuştîşê xo xuliqnay.

Her di dewreyan de zî dera kirdkî hetê editör û redaktorê rojnameyê ma Roşan Lezgînî ra ameye dayene. Babetê derse ke kursan de ameye dayene eynî wext de hûmaranê rojnameyê ma Newepelî de zî weşaniyay.

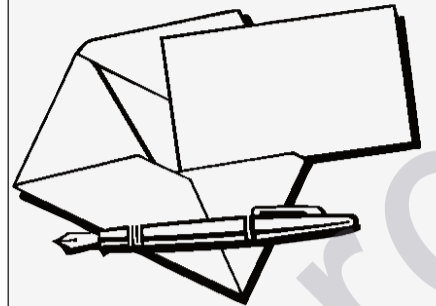
Dera kirdkî goreyê qaydeyanê ke Grûba Xebate ya Vateyî

tesbît kerdê ameye dayene. Her di dewreyan de zî kursîyeran eleqeyêko muhîm nîşanê ferheng û kitabane bînan yê ke Weşanxaneyê Vateyî ra neşr bîyê da.

Demeyê kursî de bi giraniye dera gramerê kirdkî ameyêne dayene la ge-ge derheqê rewşa kirdkî de zî munaqeseyî bîyêne. Bitaybetî aktuelkerdişê ziwanêk de muhîmîya perwerdekerdişê kadroyan û rolê kitab, kovar û rojnameyan ser o zî ameyêne vindertene.

Komela Ziwan Huner û Kulturî ZIWAN-KOM plan kena payîzî ancîna dest bi dayîşê kursan bikerê. Çunke bi sayeyê kursan hem wendox hem zî nuştîşê kirdkî zêdîyenê. Bi no qayde roje bi roje kirdkî hîna vêşî aktuel bena.

MEKTÛBE

Merhaba Kek Roşan, Rojnameyê **Newepelî** xeyrin bo, şarê ma rê bimbarek bo.

Rojnameyê **Newepelî** ewro (22.03.2011) kewt mi dest. Ez ništa ro, mi yew solix (nefes) de pêro wend.

Bi rastî zaf weşa mi ra ame, yew rojname seraser pêro kirdkî mi mîyanê destê xo de na ro, da wera. Ez hind bîya sivik, mi va qey pelî nîyay mi ra, ez ha firena. Hetê serê rojnameyî de yew mîya hewze sey zergunahîya welatê ma asaynî û nuştîşê **Newepelî** na zergunayî ser o sey vewrîga koyan bîy.

Pêroyê rojnameyî heşt rîpelî bi, zaf nêbi. Ama alfabe, ferheng, roportaj, meqale, hîkaye, fiqra û şîre heme çî tede estbî. Çar pelî bi ama nuştîşê xo zaf zengînî bî. Ez bawer kena yew demo kilm de hem rîpelanê xo zêde beno, hem zî nuştîşê xo benê zengîn û beno rojnameyê hewteyî.

Pêşniyaza mi, no rojname wa pêroyê fikir, partî û organîzasyonan ra têdust (seyyewbînan) vindero, wa pašta xo yew partî yew komel yan yew zengînî nêdo, wa pašta xo bido şarê kurdî.

Çiqas ke şima ra ame, sistemê aboneyîye saz bikerîn, hetanî dewan zî wa no rojname şiro. Eke şima seba fînansekerdişî esnaf û senetkaran ra reklam bigêrî û şewanê paştgirîye (dayanişma geceleri) û şahîyan virazî, ez vana problemê ekonomîkî zî hîna benê kêmî.

Nuştîşê ke rojname de weşaniyenê wa înternet de yew hewte erey biweşaniyê. Ama wa nuştîşê tezeyîya xo vîn nêkerê.

Sewbîna para mi rê zaf weş bîyo, ez hêvî kena şima meh-cub nêbenê, kefsê/keda destanê şima vînî nêbena. Wa destê şima tern, qelema şima tim tuje bo.

Selam û hurmet...

Wehdet Sîwanij

Seba Kovara ŞEWÇILA Sponsor Lazim o

Kovara edebî-hunerî ŞEWÇILA ke safî bi kirdkî (kirmanckî, zazakî, dimilkî) vejêna, hûmara xo ya yewine menga adare ya emserî de vete. Edebîyat û huner manewîyatê netewî yê miletêk ê, eynî wext de ziwani esetetîze kenê, kapasîteya ziwani hîra kenê û ziwani aver benê. ŞEWÇILA de tena eserê estetîkî yê sey şîre, hîkaye û meqaleyê edebî hunerî weşaniyenê.

Kovara ŞEWÇILA hetê Roşan Lezgînî ra amade bena. Mesrefê hûmara yewine hetê kurdperwerêk ra amebî dayene. Bê mîzanpaj û amadekerdişî, tena heqê çapxaneyî amebi dayene û o zî dorê 1600 TL bi.

Qaso ke qewetê ma pira resa, ma hûmara yewine kerde vila. Labelê zafê cayan ra yan pereyê kovare bin ra nêameyî yan zî çîyo ke ame zaf bêxeyr

ŞEWÇILA
kovara edebî hunerî wisar 2011

- J. İhsan Eşar: Şîre cewherê mezgî û ahengê vengî ya
- Bîlal Zîfan: Tehlîlê hikaya "Beyî Se Bena?"
- Roşan Lezgîn: Kirmanckî de averşiyışê hunerê hikaye
- Murad Canşad: Romanê Mehmed Uzani de enstrumanê muzikî
- Deniz Dilar Pirejmanî: Vengo Bêveng
- Ali Aydın Çiçek: Jan
- Mehmed Eli Sadiq: Pawitene
- Seid Aspar: Çimê Ma Roşt Bo

1

bi. Çimkî weşanê kirdkî (kirmanckî, zazakî, dimilkî) na merhele de nêşkenê bi rotîş mesrefê xo vejê. Coka ganî merdim teber ra destek bikerê.

Nika nuştîşê hûmara diyine amade yê la seba ke hetê madî ra îmkanê ma çin ê, ma nêşkenê çap bikin. Nuştîşê wina vinderte yê.

Seba weşanayîşê hûmara diyine ya ŞEWÇILA ma rê sponsor lazim o. Eke yew bo, di kesî bê yan zî çend kesî bê, biwazê sponsorîya kovara ma ŞEWÇILA bikerê, ma do hûmara diyine zî pêşkêşê xizmetê edebîyat û hunerê kirdkî bikin.

Kesê ke wazenê seba kovara ŞEWÇILA sponsorî bikerê şênê adresa rlezgin@hotmail.com, newepel@hotmail.co rê binusê. Yan zî numreyê "0 412 223 03 69" rê telefon akerê û têkilî saz bikerê.

“No Çiyêdo Zaf Muhîm û Qîymetin o”

Nuştox **C. Zerduşt Pîranijî** derheqê komela ma **Ziwan-Kom** û rojnameyê ma **Newepelî** de fikr û hîsê xo wina îfade kerdî:

“Ez verê verkan vaja ki ez seba anasar komele (Komela Ziwan Huner û Kulturî) û rojnamî zaf keyfweş biya. Hêşdê mi zî gore ma kirdî/zayayî seba anasar çîyan zaf erey kewtîbî. Labelê hewawo ki vonê, kê koradê zerarî ra tadîyê, kar o.

Newepel zî inasar yew îhtîya-cîya ereyke wte ya. Çend serrî yo

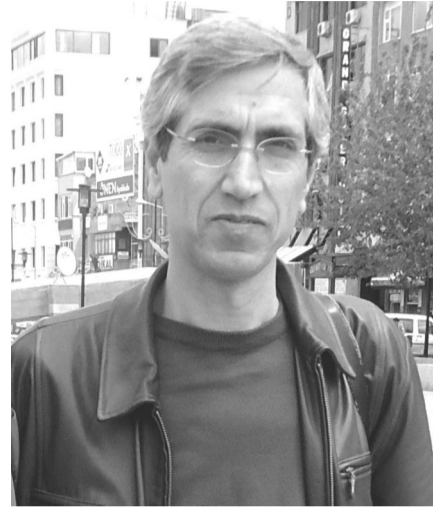
ki ma kirdkî ser o xebitîyenê, oncax nika anasar yew rojname vejîyeno. No çiyêdo zaf muhîm û qîymetin o...

Ez him seba komeli û him zî seba rojnameyî serkewtin wazeno. Heme kesî rê xeyr û oxirên bo.

Ez vano qay heme kes goreba îmkandê xo desteg bido anasar xebatan rind beno...

Rayîrê pêro emekdaranê nê karanê rindan akerde bo.

Berxudar bê seba anasar xebatanê baş û rindan...”

Sanikê Nêrgîze

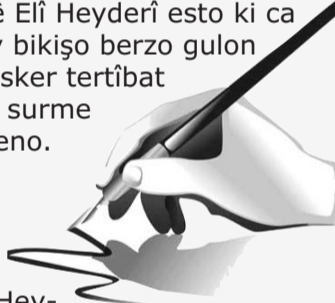
İsmail GUVEN

Goreyî mîtolojîyê yunanan dinya de gelek Homayî estbî. Nê Homayî bîyayeyanî tebîetî ra, kontrolî ganî û merdeyan ra û kerdinanî înan ra berpirsyar bî. Goreyî bawerîyê yunanan, nê Homayî belgî merdiman de bî û merdiman de kewtêne têkîlî zî.

Ma do tîya de behsî hîkayeyê mitolojîyê yê Narkîssosî bike. Narkîssos saydarêko zaf rindek o. Rojêk, wexto ku weno peskuvîyan dima rastî Ekho yeno. Ekho perîkênayêka zaf rindek a. Her kes bejn û bala ci rê helîyeno. Labelê Ekho cewabî kesî nêdana. Kes xemî aye de nîyo. Û na perîkênaya ciwane, senî ke Narkîssosî vînena, aşiqê ey bena. Labelê Narkîssos nêewnîyeno Ekho ra û verî perîkêna ra keweno dûrî. Na rewşe dejêko zaf giran defîneneno zerîyê Ekho. Roj ra roj helîyena. Û bi nê qehrî xo mîrena.

Qasê Kosoyî

Qasê Kosoy, Homa rehmay xo pey bikû, mehkumê wextê qîyomday Şêx Seîd Efendî bi. Qas mêrîko zaf yemon bi. Mintiqay Qasî di Elî Heydero zalim benû. Qasî Kirdone di mintiqay Nêribey di Derey Bazoy di tepişenû. Esîr gênû. Qasî zaf sîyaset Elî Heyderî ser ardbi. Coka nîyetê Elî Heyderî esto ki ca di yey bikişo berzo gulon fek. Esker tertîbat gêno, surme kaş keno.

Elî Heyder wazenû veynû diray merg ra tersonû ya nêtersonû, Qasî cerebnenû.

Vonû:

- Qaso, ino hal ra zorêr yew halêk estû?

Qas cormêdê cormêdon û.

Vonû:

- Ino hal ra zorêr, yew mîsafîrê kê bêro keyey kê û kê nîşî (nêşkê) nonêk ver di ronî...

Rengê Elî Heyderî bedelîno. Vera in cormêdey û ino cewabî di nîşno çikêk vacû. Eskerî ra vono "berzê gulon fek!" Qaso cormêd weyra şehîd beno. Homa rehmay xo pey bikû.

Ezîz DERDAN

Faydeyê Zebeşe

Vanê, rojêk Mela Menşûr vano, “Mi rê wina meyweyêk bîyarêne ke hem ez biwerî, hem herê mi biwero û hem zî ez xo rê rayîr ra pê hewîya xo bîyarî.” Kes nêzano no kamcîn meyweyo. Dima Mela Menşûr bi xo vano, “Na meywe zebeşe a. Ez zereyê aye wena, herê mi toleyê aye weno. Dima ez xo rê pê dendikanê aye çerez kena û hewîya xo ana.”

Se ra neway û pancê (% 95) zebeşe aw a. Coka xasîyetê zebeşe yê pakkerdişî esto. Xasîyeto tewr muhîm yê zebeşe, velgan şuxulnena, îdrarî erzena teber. Sola ure û uratî ke velgan de esta, pank kena. Qum û kerrayanê velgan helnena, erzena teber.

Zebeşe neke tena velgan pak kena, vîtamîne B û C zî tede estê. Madeyê “likopen”î ke zebeşe de esto, vera tehlûkeyê enfarktusî de qelbî muhafa ze keno.

Çîyo balkêş no yo ke sey zafê zebze û meyweyanê bînan, xida qalikê zebeşe de yo. Coka hetanî ke mumkin o ganî qismê sipî ke mîyanê sûrayî û keweyîya toleyî de yo, o bêro werdene. Madeyê “citrulline” ke zebeşe de esto, se ra şeştîyê ey mîyanê nê qalikê spî de peyda

beno. Eke merdim zêde ra zebeşe biwero, no made enzîmanê wucudî reyde keweno reaksiyon û dima vuryeno beno asîdê bi nameyê “arginine”. No made zî enerjîya cinsî zêdneno. Yanî, zebeşe eynî sey Vîagra reyanê wucudî akena û virazîyayîşê ereksiyonî garantî kena. Abîyayîşê reyayan eynî wext de seba qelbî û sistemê sîrkulasyonê gonî û werdî zî hol o.

Kesê qelewî ke wazenê demeyêko kilm de zaf kîlo bidê, ganî rejîmê zebeşe bikerê. Seba ke awe tede zaf a, şeker tede

esto û teberkerdişî zêdnena, coka zebeşe leze kîloyanê merdimî helnena. Labelê ganî merdim nê demeyî kilm bigîro û tena zor nêdo werdê zebeşe, sewbîna xidayan zî bigîro.

Labelê seba ke merdim zebeşe ra tam fayde bivîno, ganî merdim bi pîzeyo vêşan, werdî ra ver biwero. Çunkî werdî ra pey bêro werdene, beno ke hemêyayîş de problemî vejîyê. Heto bînan ra, her mewye wextê xo de bêro werdene, hîna hol o. Mesela, zebeşe yew meyweya hamnanî ya. Coka merdim hamnanî zebeşe biwero, hîna hol o.

Homayî koyî Olîmposî de yenî pêser. Mergî perîkênaye dej dano înan. Biryar kenî ke ceza bidî Narkîssosî. Rojan ra rojêk, Narkîssos sey her wextî şîno sayd. Beno teyşan, kişta royêkî de areseno. Xo keno çewt ke awe biwero; tam o wext awe de xo vînenno. Rîyî ey û wicudî ey o rindek aseno ey ra. Aşiqî xo beno, bi saetan o hal de maneno. Hende xo ra kes keno ke nêşkeno cayî xo ra biwarzo we. Nan û awe xo vîr ra keno, teyna ewnîyeno xo ra. Û ew zî sey Ekho roj ra roj eşq ra helîyeno. Weyra de, kişta royî de mireno. Wicudî ey beno herre. Cayê wicudî ey de vilêka rindeke, nêrgîze qam dana, bena pîle.

RASTKERDIŞ

Hûmara 6. rîpelê 4. yê rojnameyê ma de bi sernameyê **“Pit Yê Kamî yo?”** û hûmara 7. rîpelê 3. de bi sernameyê **“Cotê Pîyangoyan”** di fiqrayî bi nameyê **Mistefa Ertemî** weşanîyayê. Esasê xo de Mistefa Ertemî embazê ma **Mehemed Yergînî** rê şawitê, ey zî nê fiqrayî tirkî ra

tercumeyê kirdkî kerdê. Labelê gama ke ma rê şawitbî, kamî nuştê û kamî tercume kerdê, wina standard nênusîyabi. Demeyê redaktekerdişî de ma persa la wina aseno ke tayê çî yan tam îzeh nêbîyê yan zî ma şaş fehm kerdo. Rasta xo, embazê ma **Mehemed Yergînî** tirkî ra tercume kerdê. Nika ma rast kenê û wendoxanê xo ra ozrê xo wazenê.

Redaksiyon

Diştarîya Kemalîstîye

Murad CANŞAD

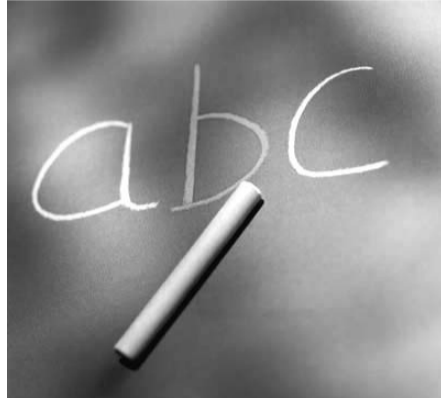
Jon-tirkan ra nat o mîyanê roşnîvîran û brokratanê tirkan de nêweşîye kewta kar, Rojhelat û Rojhelatê Mîyanênî ra xudig gênê. Timûtim xo Rojawan ra vînenê, ewropayij hesabnê. Esl û feslê xo, kultur û tarîxê xo erzenê bi kîşt û kinar, dest bi teqlîdkarîye kenê ke êl-alem înan ra bivajo şîma rojawanij ê. Pê meyro zî kincanê ewropîjan xo ra danê, ci ra fehm mekerê zî muzîkê înan goşdar kenê, sey înan sifre ronanê... To ke yewerê winasî ra vat ti ewropayîj î, dinya bena yê ey!

Nê kesê winasî her çiyê Rojhelatî û Rojhelatê Mîyanênî nizm/qijek vînenê. To ke Rojhelatê Mîyanênî ra behsê çiyêk kerd, rîyê xo kenê tîrş û tiloq. Eke to Ewropa ra behsê çiyêk kerd, fekakerde manenê, kewenê xeyal-xecalan dima.

Ez hetê ziwani ser bivaja. Senî ke hetê ilm û dîni ra Ewropa de wextêk latînkî ziwano serdest bîyo û xeylê ziwananê Ewropa latînkî ra zaf çekuyî girowtê, Rojhelatê Mîyanênî de zî erebkî bîya serdest û ziwananê bînan erebkî ra zaf çekuyî, îbareyî girowtê.

Kemalîstê tirkan ke ewkê jon-tirkan ra kewtê, heştay serran ra zêde yo xebitênê ke mîyanê tirkî ra çekuyanê erebkî bivejê û tede çekuyêk meverdê. Karê înan rehet nîyo! Tirkî de çend des hezarî çeku û îbareyê erebkî estê.

Ma roje bi roje vînenê ke tirkî de ecêb-ecêb çekuyî peyda benê: edebîyat bîyo yazın, mer-

kez bîyo özek, merkezîyet bîyo özekçilik, muhtemel bîyo olası, refah bîyo gönenc, halef (xelef) bîyo ardil, zamir (zemîr) bîyo adil, pratik bîyo kılğısal...

Na diştarî pêşkarê qismêkê kurdanê ma zî bîya. Xeylê wext o kewtê ver kirdaskî (kürmanckî) de ecêb-ecêb çekuyan peyda kenê. Çekuyê erebkî yê ke çende se serrî yo dekwetê mîyanê ziwane kurdî, înan erzenê, bi nameyê "kurdîya xwerrû" newe-newe çekuyan vi-

razenê ke ne tehmê xo yo ne tujê xo yo! Edebîyat ra vanê wêje, derse ra vanê wane, sinif ra vanê pol, defter ra vanê lî-nûsk, qeleme ra vanê pênûs...

Na xuya kutike perraya çend kirmancanê (zazayanê) ma ser zî. Tayê şergeleyê ma estê, hema rayîr ro şonê, nata-weta xo sere ra çekuyan ronanê. Kerge ke kerg a, pungal de yena pêser, dima hakê xo kena. La nê meretî qasê kerge bîle bimesulîyet tewnêgêrenê. Yê nînan hak nîyo zîrç o!

Wexto ke ez xebata nê kesan ra ewnêna, zerrîya mi bena tenge. Karo ke nê kesî kenê, teqlîd bîle nîyo. Teqlîdê teqlîdî yo. Êyê ke mîyanê kirdaskî de peyda bîyê, kemalîstan teqlîd kenê, nê kesî zî înan teqlîd kenê. Cewab kerdo verpers, zemîr kerdo caname, zerf kerdo hevalkar, derse kerda wane, nuqta kerda xale, defter kerdo nûsnek, eksê mana kerdo dij-wate, "pêvajo"yo viraşte yê kirdaskî ver ra "ravîreyî" virašto...

Eke to ci ra vat, heyran qurban no çi halê şîma yo, no çi ûsul o, şîma qey wina kenê? Beno qarr-wara xo! Rast yan xelet, kenê tîmîyan ra ke înan ver ra merdim xo rê şermayeno. Ti bivaja nêbeno, mevaja nêbeno.

Homa ma her tewirê kemalîstan ra sitar bikero!

Meraq

Bedrîye TOPAÇ

Mi Homayan ra nîmite çekuyê xo arê kerdî, serê pelê huşkî de nuştî, to rê hewrî reyra ruşnay. Mi huyayîşê xo yo nêmezê mîyanê hezar çekuyan de to rê dîyarî kerd. To mîyanê hende çekuyan de ez dîya? Ez ziwane xo de bîya yew çeku û waştîya to ya verênê arde bi vîre to? Ez sey adîrî ginaya çengê zerrîya to ro? Mi hewnê to kerdî leteyî?

To mîyanê hende çekuyan de bêvengîya mi diye? Bêvengîya mi bêvengîya kutîka kuçan a. Ez dekweta mîyanê mezgê to û mi to rê cuye kerd tenge? To bêhêvî xo eşt kuçe? Ez bîya yew dilopêka awa Munzurî ra vişîyaya û dêkweta mîyanê hesîrê çîmanê to? To hendayê qî-yametî hêrsî ra Homayan rê didanî qî-regnay?

Ti mi meraq kenî? Ti meraq kenî ke bedenê mi senîn o? Bedenê mi çin o. Mi kerranê bedenê xo ra seba zerrîya xo zindanî viraştî. No semed ra duştê na cuye de teyna di destê mi mendî. Nê destî çekuyan ra awe gênê û vileyê xo kenê berz. Nê destî hêdî-hêdî benê hewzî.

Ti mi meraq kenî? Ti meraq kenî ke vengê mi kotî ra yeno? Ez zaf dûrî de nîya. Cayo ke merdimî seba qîsa-weta wisarî mîyanê kitabana de vile kenê huşke, ez uca der a. Cayo ke merdimî seba merdene ra remayîşî sewdaya xo roşenê, ez uca der a. Cayo ke her şewe cuye kincanê xo vîzîna û merdene dana xo ra, ez uca der a.

Ti mi meraq kenî? Ti meraq kenî ke huyayîşê min o nêmezê kotî ra yeno? Ez zaf dûrî de nîya. Cayo ke her şewdir tîje bidejî porê xo yo rindek û sûrela ruçkinena, ez uca der a. Cayo ke koyî seba yew kemere bermenê, ez uca der a. Şarîstano ke behrî xo vîr ra kerdê, ez uca der a.

Ti zana? Wexto ke merdena teyrana ame, yenê nê şarîstanî de vîndenê. Ez kî sey înan ameya nê şarîstanî de roja merdena xo pawena.

Ti hîna mi meraq kenî? Ti meraq kenî ke çimê mi kotî yê? Urze û qayîte asmênî bike. Çimê mi asmênî der ê. Çimê mi zereyê çîmanê to der ê.

Ez tîya ya...

Şeltik Şultik

Yew dewa Paliyî de cinî-kêka vîya û lajekêk aye sêqur (êtim) estîbî. Lajek beno pîl, wextê ey ê eskerî yeno û şîno esker. Cinîke nîzdî agêrayîşê lajê xo, keyeyê xo pak kena, mînder û cilan rafînena, rayerê lajê xo pawena.

Lajek rojek vejîno yeno, maya ey zaf şa bena, kêfê aye yeno ca, seke dinya ê aye bibo.

Lajekê ma esker de çend çekuyê (vajeyê) tirkî musayo (bander bîyo). De-kewno ode, dormeyê xo ewnêno û vengdano maya xo, tira vano:

- Anê anê! Qaldîr bu şeltik şultiklerî, ser yorxan duşeklerî.

Maya feqîr mat bena, ewnêna halê lajê xo ra, dana çaqanê xo ro, qehrêna û xo bi xo vajêna vana:

-Wîîî Elîyê mi! Kê mi to rê veşo. Şarî ziwane to to ra girowto la zîwnê xo zî nêdayo to.

Mehmet YERGİN

Herê Ma Zî
Kewto Televîzyon

S. Ozan ASLAN

Serra 1980 de, di dewêke Dîyarbekirî de kalêko pîr estbîyo. Lacê kaloyî yeno Dîyarbekir qeybê ke titûnê xo biroşo. Lacê kaloyî titûnê xo roşeno. Dima ra cayêke televîzyon vînenê. Lacê kaloyî televîzyonêke gêno ano keye. O wext televîzyon hema newe vecîyawo.

Lacek babîyê xo ra vano:

- Biewnî bawo, eno televîzyon o. Merdimê dewlemendî, serekwezîrî, wezîrî tede vecênê qisey kenê. Fîlmê hunermendan, helbestê înan tede vecênê.

Kalo lacê xo ra vano:
- Dêmek tenê merdimê dewlemendî tede vecênê ne?
Lacek babîyê xo ra vano:
- Belê bawo, merdimê sey min û to tede nêvecênê.
Zaf şîno tay şîno. Kalo her gû

roce televîzyon temaşe keno. Hunermendî, serekwezîr, wezîrî, artîstî, mankenî vecênê televîzyon. Kolo zî êdî qenaet ano ke televîzyon yê merdimanê dewlemendan o.

Rocêke herê kaloyî beno vîni. Kalo heta şan ro herê xo gêreno la nêvînenê. Kalo beno rincan, yeno keye û televîzyon

temeşe keno. Qasê saetêke wext derbas beno, televîzyon de belgefilmêk vecênê. Kalo zî ro belgefilmî temaşe keno. Qesêk derbas beno, belgefilm de herêk vecênê. Her keno zîrrîni, kalo hêrs beno vano qey ew her yê ê wo. Û kalo lacê xo ra vano:

- Ihi dê xo rê bi-ewnî te ra, to vatêne merdimê dewlemendî tenê vecênê televîzyon. Ha to rê, herê min o, şîno û yeno, mi na qîno, herê mi zî vecîyawo televîzyon.

Kalo wirzeno bi kanpole kowno serê televîzyonî ke bişkino. Heta lacê kaloyî kanpole kaloyî ra gêno kalo televîzyonî şikneno.

Weçînayîş de Tercîhê Dêrsimijan

Serdar BEDIRXAN

Weçînayîşê pêroyî de namzedê xoserî serfiraz vejîyay bêxeyra Dêrsim de. Namzedo xoser hunermend Ferhat Tunc ke gerek hetê bloka çepgêran ê Dêrsimî ra biameynî paştdayene la desteko ke pawitînî nêgirewt û CHP uca ra di wekîlî vetî. CHP ke qirkerdişê dêrsimijan ra mesul o û wekîlê ey zî vanî ma "tirk lajê tirkan î" amey weçînayîş.

Badê weçînayîşî zafê terafdarê blokî, heta Ferhat Tuncî bi xo zî va: "dêrsimijî weçînitîş ra tepîya poşman î ke ray dayî partîya CHP." Mi gore no dis yew fikr, xo tesellîkerdiş û xo xapînayîş o. Beno ke şar Ferhatî ra hes bikero la tercîhê înan o nêbi.

Vanî, "Dêrsim de propaxandayade girane ameye viraştene ke Kiliçdaroglu bêro weçînitene. Ne Kamer Genç ne kî Huseyîn Aygun no weçînitîş de reqîbê ma bî tena Kiliçdaroglu reqîbê ma bî." Wina vatiş zî yewna bêx xo tesellîkerdiş o, qey şima propaxandaya giran nêkerdi? Çi rê sewbîna cayan de ney la Dêrsim de reqîbê şima Kiliçdaroglu bi? Seba ke Elewî yo?

Vanî, "Sosyalîstî û endamê blokê Dêrsimî duştê ma de gureyay no samed ra xeylê dêrsimijan rayê xo day CHP." Çi rê sosyalîstan sozê xo werd?

Mi gore sebebo tewr girs elewî bîyayîşê înan û yewna zî xebata zazacîyan a ke xo kurd nêhesibnenî. Şarê Dêrsimî mîyan de elewîyîye kurdperwerîye ra aver a. Semedo ke tarîx te destê sunîyan ra zaf tahda dîya vera sunîyan de yew dişmenîya înan esta ke seba kurdperwerîye ra bibo zî xo vîr ra nêkenî. Ê elewîyîye sey yew dîno xoser qebl kenî.

Kurdanê ke înan rê zilm kerdo seba kurdîyîye poşman bîyî û kelîmeya înan "kirmanc" û "kirmancî" şuxulnenî labelê ê seba ke xo kurdan ra cîya bitepşî kelîmeya "zaza" û "zazakî" şuxulnenî û wazenî nê kelîmeyî înan mîyan de populer bibî, verê cû elewîyan nê kelîmeyî seba kirdanê sunîyan vatinî.

Vanî, "Kamer Genç ne kî Huseyîn Aygun Dêrsim temsîl nêkenê. Şarê Dêrsimî naye qebl nêkeno." Mi gore no fikr qet raşt nîyo, çunke elewîyî xo ra tirk vatiş hîna qebl kenî sey kurd vatişî. Ê nê di wekîlê înan zî tam înan temsîl kenî.

Kurdî gerek se bikerî? Mi gore çîyekî. Merdim xo senî vînenê û tewir o. Eke elewîyîye xoser yew dîn hesabnenî no fikrê jîn o ma, nêşkenî zor reyde yan zî îqna reyde înan îllehîm bîyarê dîne Muhammedî ser. Eke xo kurd nêhesibnenî abiasan, ne zor reyde ne îqna reyde ma kurdîyayîşê înan bidî înan qeblkerdiş. Lorî, kurdê ke înan de ciwiyînî û lorkî qalî kenî, senî ewro xo kurd nêhesibnenî durumê kirmancanê elewîyan zî sey înan o. La ma şînî xo bi xo rexne bikerî vajî; vera kirmancan ma çî xeta kerdo ke nika xo ma ra dûrî tepîşeni û ma ay xetanê xo tekrar nêkerî ke hîna vêşî ma yewbînan ra nêaqitîyî.

Mewlidê Kirdî - VII (Ehmedê Xasî)

Eno Mebhesê Xelqê Ademîy û Nûrê Peyxemberî yo Kewti Paştey Yê

Be'dê kullê nûştîşê eşyan kû kerd,
Xaliqê cebbarî fermanêke kerd.
Qeybê Cebraîlî va, "Henkî herrî
bîyare 'erdan ra bi şeştî tewirî.
Nêbo rengêke tera bîyarê kemî,
pê virazin ay herrî ra Ademî."
Hikmetê rengê herrî, însanî pê
hergo yew rengêke bî, nêbî zey pê.
Ha bi şekl û ha şeca'et, dilberî.
Ha bi cûd û ha bi teb' û enwerî.
Arde Cebraîlî war o kerdo ro,
henkî away rehmetî kerde piro.
Be'dê cû zey mîr 'ecelna yew zeman.
Nêdusa pêra wû cêra bî heman.
Kerde ser aw henkî Behrê Huznî ra.
Yobînan tavil girot bêhemdî ra.
Ma zî loma daîma mehzun benê.
Can yeno pêser, muheyyer manenê.
Be'dê cû va Xaliqo kû zulkhem,
"İlmê min de kerdo sebet huzn û xem.
Qeybê ibnî Ademî, ey îns û cin!
Kamo ehlê sebrî bo, yo ehlê min.
Kam keso kû nêkero sebro kerîm,
ez go ronî yê ser o huzno 'ezîm!"
Be'dê cû Adem tamam kerd şeklê yê.
Hezretî Cibrîlî puf kerd rûhê yê.
Tavilî Adem wurişt ronîşt verê,
hezretî Cebraîlî secde berd ci rê.
Be'dê cû her çî melek pêro tamam
secde berdî Ademî rê xas û 'am.
Tavilî nûrê Muhammed xatemî
bî mucella yo di paştey Ademî.
Cenneto berzex de nay ro, va "Hema
lazim o na dare ra dûr bê şîma!"
Sef bi sef vindertî yê pey de melek.
Bî muheyyer, Ademî va "Ez gerek
persî xellaqê cîhan ra no sebeb.
Yê çira vindertê min pey de 'ecbe?"
Weqto persa Xaliqî ra kewn û hal
va, "Eno hikmet çî yo ya Zulcelal?"
Xaliqî va, "Nûrê şahê cinn û îns
ha w' di paştey to de yo eyro celîs.
Hikmet û heybet zî pêro awe wo.
Ni'met û cennet zî pêro awe wo."
Ademî va, "Xaliqê 'ers û felek!
Heskena bêro muqabil we w' melek."
Hikmetê xellaqî ra dî ame nûr,
mîyanê wechê yê de tavil bî zihûr.
Ademî va, "Rebbî ez hêvî kena
bîya qarşî, xwu rê ez vînena."
Kerd emrêkew letîf 'ilmê xwu de.
Nûr bî nazil, ame gîştê eşhede.
Yo sebeb ra gîştê raşte efdel a
zey çepe, ey ehlê hubb û muhtela.
Loma weqto nengûyê xwu qesnenê,
desto raşt de e'wwulî dest pêkenê.
Desto raşt ra zî kû gîştê nûr tede,
be'dê cû hîrê hemey ya kişte de.
Be'dê yine pilê zî kû qesnenê,
desto çep tertîb tede nêvrazenê.
Çunkî gîştê destê raştî efdel ê.
Ma verî vato, şima zenê, belê.
Lazim o ma hikmetê tertîbî vac.
Çunkî hergo derdî rê esto 'ilac.
Weqto yo nûr ame gîştê, bî sekan.
Nûrê çar yaran zî amey yê bînan.
Nûrê Siddîqî di raşte Sidqî de
bî sekan, Farûqî zî Siddîqî de.
Nûrê 'Usmanî zî raşte 'Umerî,
yê 'Elî kiştê çepê peyxemberî.
Weqto Adem çim gîna gîştê şede,
ay kû nûrê Mustefayî ha w' tede.
Bî muferreh, va bi ilhamê Rebî,
"Es-selamu hem 'eylekum ya ebî!"
Da cewab nûrî ver a Rebbê wera,
"We 'eylekumus-selamu" va tera.
Yo sebeb ra ma selam bid sunnet o.
Reddê yê zî ferzêkew kifayet o.
Wazenê ger ma xelassîyya tamam,
vatişê ma, es-selatu wes-selam.

Transkrîbe: Roşan Lezgîn

DEYÎRÊ AZADÎ

Ez omîd xelq xu wa
Ko bi ko gêrena
Ez gêrayê şewûn a
Çilayê mi aşm û asterêy tarî d'
Ez deyîrê aşm û asterû vîna şima r'
Ez deyîrê koyûnî berzûn a
Deyîrê derûnê xorînûn a
Deyîrê vergûn û argûweşûn a
Deyîrê wesar û payîzî
Ez deyîrê azadî vîna şima r'
Dêst lîng mi cemidên
Ez hîna deyîrê azadî vîna şima r'
Puk id
Tofan û dimûn d'
Leweyê kaşûn di
Vera mergî di

Bîn gulûn di zî
Ez deyîrê azadî vîna şima r'
Ez deyîrê azadî vîna şima r'
Lîng warwêy
Sêr qilûn berzûn di
Dewûn xirawûn di
Rêz bêwarûn di
Kîyûn vêşayûn di...
Ez heval têyrûn a
Zûnayê yawûnûn a
Ez berzî ra wûnyena dewûn
û şaristanûn a
Ez berzî ra wûnyena mergûn
û hêgayûn a
Ez deyîrê berzan vîna şima r'

Menaf MUTLU

ÎKK Berlîn ra Kitabê Domanan

Înstîtutê Ziwan û Kulturê Kirmancan (Zazayan) – ÎKK e. V. Berlînî ju (yew) kitabê domanan bi di zonan (ziwanan), bi kirmanckî û almankî, da çap kerdene. Kombîyayîşê roja 22.06.2011 de serekê ÎKK Lerzan Jandîlî hem derheqê kar û gureyê ÎKK de, hem kî derheqê nê kitabê de melumatî day endaman.

ÎKK bitaybetî neşkerdişê kitabê domanan bi kirmanckî ser o vindet. Naye ser o qalê çarnayîşê sanika almane "Der gefräßige Wurm" kerd. Na sanika verê almankî ra hetê Alan Dilpakî ameye çarnayene

kurmanckî ser, dima nuştox Lerzan Jandîlî kî kurmanckî ra çarna ra kirmanckî (zazakî), sanika kî bi nameyê "Kermo Çimvêşan" vejîyaya. Sanika "Kermê Çimvêşanî" bi di zonan (ziwanan), bi kirmanckî û almankî ameye çap kerdene û hetê ÎKK û Yewîya Malbatanê Kurdî Yekmal Berlîn ra ameye weşanayene.

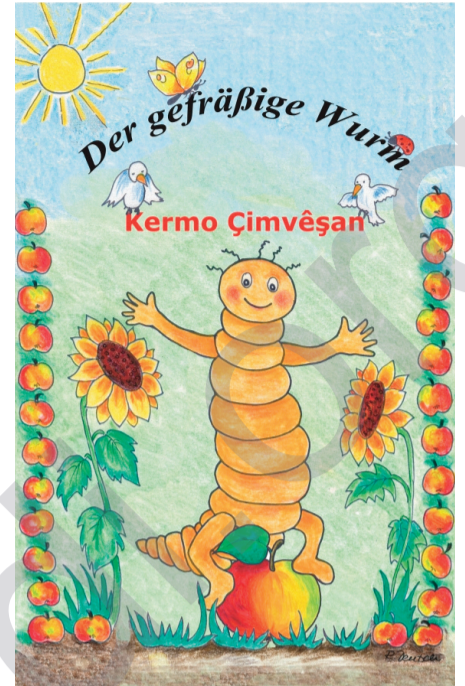
Leweyê kitabî de kî ju (yew) CD esto ke tede sanika yeno wendene. Wendişê kirmanckî Lerzan Jandîlî, yê almankî kî Roswitha Deutsch kerd. Seba domanan kî tede parçeyê kitabî yo bêreng esto ke domanî bişi-

kîyê tey boyax bikerê.

Aye ra kî dot, goreyê vatena Lerzan Jandîlî henî plan beno ke "Kermo Çimvêşan" çapa dîyine de kî bi kirmanckî-tirkî bigino çape ro. No kitabê domanan "Kermo Çimvêşan" demêde kilm de kî juna (yewna) kombîyayîş Berlîn de yeno nas kerdene. Nika ra kitab sipariş beno.

Adresa waştîşî: Das Institut für Sprache und Kultur der Kirmanc (Zaza) – IKK e. V. Cuvrystraße 13 / 14, 10997 Berlin

E-mail:
institutekirmanci@hotmail.de
lerzan@kirmancki.com
(dersiminfo.com)

NAMEYÊ HEYWANAN

Amedekar: Roşan Lezgin

Şêr (n)

Şepale (m)

Leyirê Şêri

Not: Nameyê makî (bi tirkî: dişil) bi (m), nameyê nêrî (bi tirkî: eril) bi (n) îşaret biyê.

KEWTIŞ

Pel gilê xo ra
Însan canê xo ra
Reng desenê xo ra
Bilbil gula xo ra
Eşq heskerdişê xo ra

Kewt

Merd

Destê zalimî de mend...

Rohelat AKTULUM

NAMEYÊ VILAN

Amedekar: Ehmedê Dirihî

Kurmanckî: bargulik, bihargulik, bîk, bîtanok, bûk, bûkanî, bûkik, bûkûzava, çeçeqok, çeçeqolek, gulebûk, gulemomîte, gulîba, kulîlka bûkanî, kulîlka hespan, kulîsork, nîsanok, patpatok, pîpnok, pîtanok, sersork, şeçeqok, xecîcok, xecxekok, xilinzer

Soranî: batînok, bwîk, gulênîsan

Goranî: çareçeçile, gaglênke, gurale cinane, kaseşikên, sorsorik, sûrdeşt,

Tirkî: gelincik

Latînî: Papaver rhoeas

gulvilikî (Motkan)
halhalan (Gêl)
qerqaşk (Pîran)
qirqaşç (Hênî)
sulbeniye (Pilemuriye)
veywek (Pali)

veywik (Gêzîn)
vêywek (Çewlîg)
vila firînge (Hênî)
vila qatqatok (Pîran)
xacîlok (Gêl)
xaşxaşika kutikan (Gimgim)

Welatê Tewr Zengîn û Feqîrê Cîhanî

Goreyê cigêrayîşanê dezgeyê Global Finance ke merkezê xo DYA de yo, lîsteyê 'Serra 2010 de welatê tewr zengînî yê cîhanî' vila kerd. Goreyê nê lîsteyî ra mîyanê 183 welatan de, o tewr dewlemend Qetar o. Nê welatî de serrewext sereyê merdimî 90 hezar û 149 dolarî ameye keweno.

Goreyê nê lîsteyî ra welato tewr feqîr zî Kongo yo, amayeyê Kongoyî serrewext sereyê merdimî 342 dolarî yo. Yanî, 263 ra yewê Qetarî.

No lîste de Tirkîya zî rêza 66. de ya û serrewext sereyê merdimî 13 hezarî 051 dolarî amaye keweno.